

במפתוז הכלב מותר אמונה לפרשת "משפטים"

לעבד אין אחריות על חייו ועל מעשיו, האדון מורה לו מה לעשות בכל שלב. הדרך לחירות היא בלקחת אחריות של אדם על עצמו, על רכושו ועל מעשיו. בפרשתנו מלמדת התורה את הלכות נזיקין, המגדירות את אחריות האדם לנזק היכול להיגרם על ידי רכוש או תוצאות מעשיו.

1. דין הבור

"וכי יפתח איש בור, או כי יכרה איש בר ולא יכסנו; ונפל שמה שור או חמור - בעל הבור ישלם, כסף נשיב לבעליו".

- מדוע מי שפותח מכסה של בור שנמצא ברשות הרבים ולא סוגר, או כורה בור ברשות הרבים ולא מכסה - מגלה חוסר אחריות?

קראו את דברי רש"י:

בעל הבור: בעל התקלה. אף על פי שאין הבור שלו, שעשאו ברשות הרבים, עשאו הכתוב בעליו להתחייב עליו בנזקיו.

- מה פירוש המילים "בעל הבור"?
- מדוע מכנה התורה את האיש "בעל הבור", הרי הבור כלל לא שלו?
- מה דינו של בעל התקלה?

2. דיני שומרים:

- "כי יתן איש אל רעהו כסף או כלים לשומר, וגנב מבית האיש..."

השלימו:

אדם הסכים _____ על חפץ של חברו והנה החפץ _____. במידה ולא מוצאים את הגנב צריך האדם השומר ל_____ בפני _____ שהוא שמר היטב על _____ ולכן אינו צריך _____ על החפץ.

(תרמילון: החפץ / גנב / בית דין / הישבע / לשלם / לשמור)

- "כי יתן איש אל רעהו חמור או שור או שֶׁה וכל בהמה לשומר... ואם גנב יגנב מעמו - ישלם לבעליו".

קראו את פירוש רש"י:

כי יתן איש אל רעהו חמור או שור: פרשה ראשונה נאמרה בשומר חנים, לפיכך פטר בו את הגנבה... ופרשה זו אמורה בשומר שכן, לפיכך אינו פטור אם נגנבה...

- מה הגורם להבדל בין מקרה אחד למקרה שני?

קראו את פירוש "דעת מקרא":

והחמירה התורה בשומר שכן וחייבה אותו בתשלום הגנבה, שהואיל והוא שומר בשכר - הריהו חייב לשמור מפני גנבים שמירה מעולה יותר משומר חנים.

- מדוע שומר שכר לוקח אחריות על הגנבה ומשלם לבעלים את שווי הגנבה?

ההלכות שלמדתם הן כללים שמהם נלמדים פרטים רבים השייכים לחינוך.

לפניכם מקרים שונים. כתבו על יד כל מקרה לאיזה דין הוא מתאים (בור / שומר חנים / שומר שכר)

- "תעשי לי טובה", ביקשה רונית מחנה חברתה שישבה וכתבה במחברתה. "אני יוצאת להפסקה ומשאירה כאן לידך את הטאבלט החדש שלי. תוכלי לשים עליו עין?" רונית חזרה ולא מצאה את הטאבלט. חנה אמרה שאין לה מושג היכן הטאבלט יכול להיות _____
- גדי וחבריו שיחקו בהפסקה ב"שוטרים וגנבים". ה"שוטרים" לקחו אבנים גדולות והעמידו מחסום בשביל המרכזי בחצר בית הספר כדי לתפוס את ה"גנבים". כששמעו את הצלצול מיהרו לכיתה והשאירו את האבנים באמצע הדרך. כרמי מכיתה ב' מיהר גם הוא להיכנס לשיעור, הוא נתקל באבנים ומעד _____
- שלומית עלתה על סירת הקיאק, לא לפני שהפקידה בידי חברת שמירה בשכר את הפלאפון שלה ואת המצלמה. כשסיימה את הבילוי נאמר לה שחפציה נגנבו _____.

דבר תורה לשבת פרשת "משפטים":

לעבד אין אחריות על חייו ועל מעשיו, האדון מורה לו מה לעשות בכל שלב. הדרך לחירות היא בלקחת אחריות של אדם על עצמו, על רכושו ועל מעשיו. בפרשתנו מלמדת התורה את הלכות נזיקין, המגדירות את אחריות האדם לנזק היכול להיגרם על ידי רכושו או תוצאות מעשיו. לכן דווקא כעת אחרי שהקב"ה כרת ברית עם עם ישראל במעמד הר סיני מעניקה לנו התורה מתכונת נכונה לחיים עצמם.

למדנו את דין הבור, בו מלמדת אותנו התורה לקחת אחריות על כל מעשה היכול להזיק לסביבה, לא להתרשל במעשינו, ולגרום בטעות נזק מתוך חוסר שימת לב. בנוסף למדנו את דיני השומרים המלמדים אותנו לקחת אחריות על חפציו של החבר הנמצאים בידינו כפיקדון. גם אם הדבר נעשה בהתנדבות מוטלת עלינו החובה לעשות את מלאכתנו נאמנה, קל וחומר אם נעשה הדבר בשכר.

את חשיבות דיני הנזיקין כבסיס להתנהגות נכונה ומוסרית ניתן לראות מדברי הגמרא במסכת בבא קמא קי"ט, שם נאמר (תרגום): "המעוניין להיות חסיד שיקיים את הלכות נזיקין".